

KUNTOUTUS MENEÄ UUSIKSI

Nykyisen hallitusohjelman mukaisesti hallituskaudella tehdään kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti syyskuussa 2016 kuntoutuksen uudistamiskomitean, jonka työnä oli tehdä ehdotukset uudistetuksi kuntoutusjärjestelmäksi sekä esitys vaadittavista säädösmuutoksista.

Komitea luovutti raporttinsa marraskuussa. Lopuraportissa on 55 kehittämisehdotusta, ja niistä valtaosa koskee kuntoutusprosessia ja kuntoutuksen järjestämistä. Komitea ei ole kuitenkaan voinut kaikilta osin tehdä yksityiskohtaisia säädösmuutosehdotuksia, koska sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus eli sote on vielä kesken.

Avain-lehti haastatteli komitean puheenjohtajan **Kari Välimäen** uudistuksen tavoitteista.

Miksi kuntoutuksuuudistus tarvitaan?

Kuntoutus toimii monilta osin hyvin, mutta kuntoutuksen kokonaisuus on edelleen hajanainen. Erityisesti ne ihmiset, jotka tarvitsevat monia kuntoutuspalveluja, eivät aina saa tarvitsemiaan palveluja. Kuntoutus on myös osa palvelujärjestelmää, ja koska se on muuttumassa muun muassa sote-uudistuksen takia, on myös kuntoutusta uudistettava.

Mitä uudistuksella pyritään saamaan aikaan?

Komitean tavoitteena on asiakaslähtöinen ja palvelujärjestelmän osana saumattomasti toimiva kuntoutusjärjestelmä, jossa kuntoutuja on aktiivisesti mukana.

Miten uudistus tulee näkymään kuntoutujalle? Onko sillä tarkoitus parantaa joidenkin tiettyjen kohderyhmien tilannetta?

”Niin sanotut case managerit huolehtivat siitä, että monia kuntoutuspalveluja tarvitsevat saavat tarvitsemansa kuntoutuspalvelut.”

Kari Välimäki

Esitykset koskevat käytännössä kaikkia kuntoutujia. Komitea ehdottaa yleistä kuntoutuksen toimintamallia siten, että kuntoutus on osa asiakassuunnitelmaa. Koko kuntoutuksen lähtökohdaksi esitetään toiminta- ja työkyvyn arviointia nykyisen diagnoosipohjaisen lähestymisen sijasta. Kaikella kuntoutuksella tulee olla myös selvä tavoite, joka voi olla toiminta- ja työkyvyn palauttaminen, säilyttäminen tai parantaminen.

Pitkäaikaistyöttömien kuntoutukseen komitea on kiinnittänyt erityistä huomiota. Tarkoituksena on työttömien säännönmukainen ja työkykyä ylläpitävä kuntoutus, jossa maakuntien kasvupalveluilla on selkeä rooli. Myös ikäihmisten kuntoutukseen esitetään selkeää toimintamallia. Lisäksi komitea esittää, että Kela panostaa erityisesti niihin nuoriin, jotka eivät ole työssä tai koulutuksessa.

Ehkä merkittävin parannusesitys on vastuullisen palveluohjauksen malli, jossa niin sanotut case managerit huolehtivat siitä, että monia kuntoutuspalveluja tarvitsevat saavat tarvitsemansa palvelut. Uskoi- sin, että tällä toimintamallilla heikoimmassa asemassa olevien kuntoutuspalvelut parantuvat.

Muuttuvatko kuntoutuksen järjestäjät? Pysyykö esimerkiksi Kelan rooli ennallaan?

Komitea esittää tarkennuksia kuntoutuksesta järjestämisvastuussa olevien työnjakoon. Lääkinnällinen ja sosiaalinen kuntoutus on tarkoitus siirtää selkeästi kokonaisuudessaan maakuntien vastuulle. Tämä ei kuitenkaan toteudu nopeasti, sillä sitä ennen on saatava selvyys muun muassa sote-uudistuksesta, moni-

kavanarahoituksen uudistamisesta ja muutoksenha- kuun tarvittavista muutoksista.

Kelan rooli lääkinnällisessä kuntoutuksessa säilyisi siten toistaiseksi ennallaan.

Ammatillisessa kuntoutuksessa komitea esittää selkeämpää työnjakoa työeläkelaitosten ja Kelan välillä. Myös työterveyshuollon roolia esitetään täsmennettäväksi kuntoutuksessa.

Muuttuuko kuntoutuksen rahoitus?

Kuntoutuksen rahoituksen muutos on kytketty järjestämisvastuun muutoksiin.

Miten valinnanvapaus näkyy uudistuksessa?

Komitea on lähtenyt siitä, että kuntoutusta koskevat valinnanvapaussäännöt samalla tavalla kuin ne koskevat muuta sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää.

Miten on huomioitu erityisryhmät, jotka tarvitsevat moniammatillista erikoiskuntoutusta?

Edellä mainitut kuntoutusprosessia koskevat ehdotukset case managerineen on tarkoitettu erityisesti moniammatillista ja vaativaa kuntoutusta tarvitseville henkilöille.

Mikä tulee jatkossa olemaan järjestöjen rooli kuntoutuksessa?

Komitea esittää, että järjestöt otetaan vahvasti mukaan kuntoutuksen asiakassuunnitelmissa kuntoutuksen asiantuntijoina, vertaistukijana ja kehittäjinä.

Teksti ANNI TEPPÖ Kuvitus SHUTTERSTOCK

